

novi glas

magazin HAK-a

5 / 1990

kabaret u
manjinskoj
politiki

smijati se,
kade bi se
morali plakati

Po zadnjem broju novoga glasa, ki je bio zapravo samo pozivnica k generalnoj sjednici Hrvatskoga akademskoga kluba, imate sada opet "pravi" novi glas u ruka.

Vjerojatno će to biti i zadnji broj u ovom ljetu, ali zato ćemo početi dojučer ljetu početkom januara s prvim brojem 1991. To znači da nažalost nismo dostignuli naš vlašći cilj, da uredimo 6 brojev u ljetu, ali pokidob da smo se sada zadjelali u posao, se ufamo, da će u dojučer ljetu funkcionirati predviđeno proširenje.

Po pozitivni reakcija sa strani štiteljev smo uvjereni, da ste Vi, dragi štitelji prihvatili minjanje u lay-outu, ko je bilo konačno potrebno, ar sada slažemo novi glas na vlašćem kompjutoru.

Do neke mjere se je i ugodalo proširenje broja suradnikov, kim se kanimo na ovom mjestu posebno zahvaliti. Dobri suradniki su najveći kapital svakoga časopisa, a mi smo odvisni od dobrovoljnih suradnikov, ar ne moremo nikako nadoplatiti njev trud i njevo djelo za novi glas.

Nikako se nije ugodalo učvrstiti

financijelnu bazu novoga glasa. Prem da smo mogli povišiti nakladu za 20% na 600 eksemplarov, smo još svenek kompletno odvisni od javnih subvencijov. Uzroktomu je dijelom i činjenica, da neki pretplatniki jednostavno ne platu svoj novi glas.

Akcija "kumstvo za novi glas" je bila relativno uspješna i nam je doprimila toliko, da moremo platiti barem poštanske stroške za pretplatnike u inozemstvu. Za budućnost ćemo si morati premisliti, kako bi mogli dojt do odgovarajućega broja inzeratov. Ovo neka bude ujednom i apel na sve naše štitelje, ki bi znamda kanili inzerirati u novom glasu ili ki kanu posredovati inzerate. Prosim javite se u sekretarijatu HAK-a.

Naš cilj je, da bude novi glas čim već odgovarao potriboćam štiteljev. Zato bi nas veselilo, ako bi nam pisali kritiku, primjedbe, ideje i želje, ča neka bude u novom glasu, da bi mogli u čim većoj mjeri uslišiti prošnje naših štiteljev.

Jur sada najlipša hvala na Vašem trudu. uredništvo

kumstvo za novi glas za Ugarsku i Slovačku

Georg Holzer, Günther Mesarić, Jim Hlavač, Tibor Fabian, Stjepan Damjanović, Josef Seršić, Moriška Jahns, Werner Weilguni, Franc Roženić, Ana Stojević, Manfred Khely, Ingeborg Hoffmann, Tomaš Kuzmić, Ernst Mikač, Anđjelka i Edi Horvat, Nikola Benčić, Bela Schreiner, Alfred Grubić, Erich Stefanić.

Srdačna hvala u ime naših štiteljev u Ugarskoj i Slovačkoj.

Za sve, ki se kanu isto uključiti u ovu akciju:
konto: Hrvatski akademski klub, br.: 697 413 003
br. banke: 20151, Z-Beč
ili nazovite jednostavno u uredničtvu: 0222 - 505 71 06

I M P R E S U M

vlasnik, izdavač, nakladnik: Hrvatski akademski klub

uredniki: Jandre Palatin, Franjo Šruff

suradniki ovoga broja: Jandre Palatin, Petar Tyran, mag. Fred Hergović, Katarina Dragšić, Jakov Zvonarić, Manfred Čenar, Franjo Šruff, Jurica Čenar, Doroteja Maurer, team "maliradić", Petar Tažky, Dr. Pavel Apovnik, Anita Čenar, Dubravko Horvatić, Kristina Karall

grafike, kartoon, slike: Vjesnik, Večerni list, Petar Tyran, Petar Tažky, Erich Schneller

slaganje: Regina Palatin

lay-out: Franjo Šruff, dipl. inž. Štefan Roth

ekspedit: Regina Palatin

foto-slog: Hrvatski akademski klub, Schwindgasse 14/10 Beč

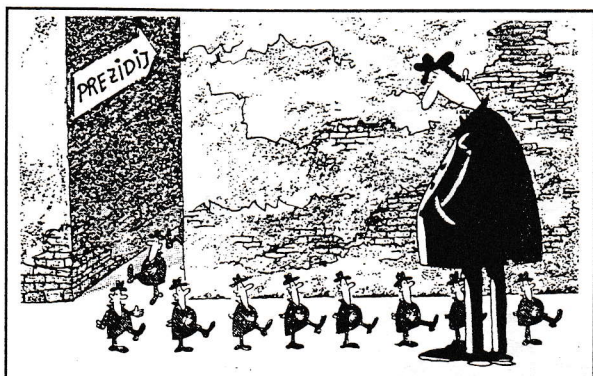
tisak: Wograndl, Matrštof

nakladni poštanski ured: A - 1040 Beč/Wien

manuskripti se šalju na adresu:

Hrvatski akademski klub, Schwindg. 14/10, 1040 Beč/Wien; tel..0222 - 505 71 06; telefaks: 505 71 06

konac redakcije za broj 1/1991 je 20. dec. 1990.

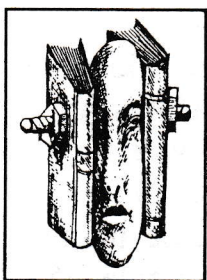

IGRALIŠĆE MANJINSKA POLITIKA 4

Nije sve zlato, ča se sviti, a nije svaki za Hrvatsvo, ki to veli o sebi. U gnjazdu zagladjenih malih hrvatskih društav sidu i tuste kukavice. Prepoznat je moremo samo po njevi krivi glasi - ako dobro poslušamo. Pticu hraniteljicu - birače - noru ove ptice ne samo pri podiljenju subvencijov nego i pri izbori.

MANJINSKA POLITIKA 6

Ki smi zastupati Hrvate? Neodvisna privatna društva, velestranke, njevi hrvatski vasali, vlada, manjinski mandatar Zelenih? Pri borbi za ekskluzivno pravo ki smi zastupati manjine mnogi zabu, da je važnije stvarno djelati za manjine. Snage raspruditi zbog lične oholosti znači grišiti premanarodu. Staraja dob, da ljudi sami počnu zastupati sebe.

SLOVENCİ U NARODNOM SAVJETU 10

Ljetodan dugo djela Narodni savjet za koruške Slovence. U njevom savjetu su u nadstranačkoj kuriji zastupane samo dvi priznate proslovenske organizacije. Stranke i crikva sidu na drugoj strani. Jedna od organizacijov - Narodni svet - gleda savjet prem različnih nedostatkov kot pozitivan pokušaj.

KONTINUITET U GIBANJU 13

U akademskom klubu igraju studenti najvažniju ulogu. Starija generacija to gleda iz distance, ponekad se angažira, ponekad ne. Na škodu svih se još nije ugodalo najti pravi modus, kako bi se aktivisti i seniori nadopunili u korist cijele organizacije.

SLAVISTIKA 16

Malo znamo za naše Gradišćanske Hrvate u okolici Požona. Prem da su bili otkinuti od svih drugih Hrvatov, su si očuvali svoje. Danas imaju četvera glavna sela, a pripadaju trim dijalektalnim grupam.

KABARET 20

Kabaret znači, da se smimo smijati, kade bi se morali zapravo plakati. Demokracija prez političkoga kabareta nije moguća. Manjinska politika, kade se mnogo ne smi reći otvoreno, da se ne bi gdo zbantovao, još čuda već potribuje svoj kabaret.

ČAŠĆENJE ZASLUŽENIH 23

Ki nima pinez za časne prstanje i časne medalje, ta more podiliti samo časne titule. Ali ponekad veli jedna časna titula već nego 100 medaljov.

MANJINE U EUROPI 24

U skupnom stanu Europa čedu imati manjine još važnije uloge nego do sada. Jeli čedu je moći ispuniti ili je li čedu samo čučati u pivnici, odvisi konačno i o tom, je li čedu uopće doživiti tu Europu.

UMJETNOST 26

Ča je u dramaturgiji kabaret, to je u likovnoj umjetnosti karikatura. Smijati se, kade bi se morali plakati. Jedan opd majstorov svoje struke je Zagrepčan Srečko Puntarić, Felix. Novi glas ga predstavlja.

SUD 28

Zemaljski sud u Beču je ukinuo sudski postupak protiv novoga glasa, s kim su bili počeli po prijavi dr. Gassnera. Uredništvo svečuje.

POTLAČENE ZEMLJE 29

Rumunjska nije takova, kako si ju mi željimo. Sada kani Austrija izrivati oko 10.000 biguncev najzad u Rumunjsku. U zimu, u diktaturu, u kaos.

EKOLOGJA 32

Mi imamo samo jednu Zemlju. Sami si moramo zadiliti, kako dugo ju još kanimo imati. Ako i nadalje samo pasivno gledamo, kako ničimo našu Zemlju, ćemo morebit još sami doživiti konac.

DAN MLADINE 35

Po prvi put je bio Dan mladine u Ugarskoj. Tako velik uspjeh je bio, tako neočekivano dobro je funkcionirala koordinacija i organizacija, da su još i organizatori sami u stanju šaliti se prik njega.

UVODNIK, IMPRESUM 2

GLASNOVIR 9

IZ NAŠIH ARHIVOV 38

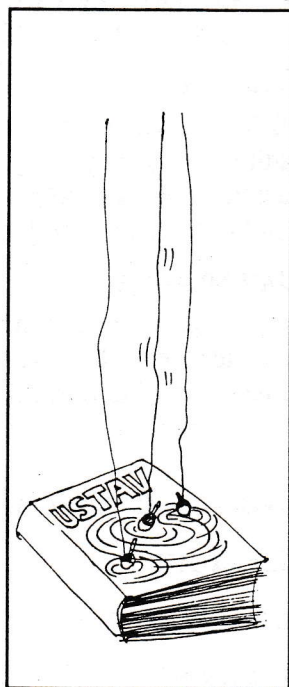
CARTOON 39

Valdi naš ki si sada Cindrofi...

Stara je diskusija, ki smi zastupati Hrvate, a ki ne. Najbolje je još svenek, ako gledamo čine dotičnih društav i strankov. Interesantno je, da moremo ovde najti velike razlike u mnogocitiranoj i -plakatiranoj "kvaliteti mišljenja i agiranja", a još zanimljivije je, da uprav socijalistički Prezidij i pod novimi peljači negledec socijalističkih nakonzervativnu, an-niju, piše Manfred

Početkom osamdesetosmoga ljeta je došlo na čelu "Prezidija" do promjene. Cindrofski načelnik Valter Prior je naslijedio Frica Robaka u funkciji predsjednika.

Mnogi ljudi su to gledali kao jedno radikalno minjanje u manjinskoj politici Prezidija. Još i socijalist stare garde Franjo Probst je rekao, da se stari črljeni

čelov zastupa timanjinsku li-Čenar.

i črni Hrvati već ne bi mogli pobriti, da bi bile puči med njimi prediboke i da je spalo preveć nefemih i grubnih riči. Ali kod mladih - neopterećenih - da bi bilo šanse, da bi se kako tako našli. Po nekoliki ljeti se sada stavlja pitanje, je li je ta optimizam bio opravdan. Najbolje je, ako analiziramo

nekoliko od glavnih političkih akcijov odgovarajućih političarov Prezidija u zadnjem času.

I.

Prezidij, odnosno predsjednik Prezidija, zemaljski poslanik Valter Prior, je pri konferenciji za štampu u Željeznu rekao, da je onda za postavljenje dvojezičnih topografskih natpisov, ako se stanovnici pojedinih hrvatskih i mišanih sel u posebnom referendumu odluče većinom za dvojezične tablice. Ada ako su 50% i jedan stanovnik za dvojezičnu tablicu (napr. u Cindrofu) onda čedu postaviti tablice, a u obrnutom slučaju su javni natpisi jednojezični kot u Tirolu, Solnogradu i u drugi pokrajina Austrije.

U prvom pogledu izgleda to kot demokratičan, znamda još i basičnodemokratičan postupak, ar ljudi odluče sami o svoji posli. Ali ako točnije pogledamo, ne ostane u tom apsolutno ništ demokratičkoga. Demokracija je proces

diskusije ili bolje rečeno proces međusobnoga rješenja problemov u skupnom životu. To znači "demokracija" je pojam "kvaliteta". Izbori, referendumi su zadnji dio toga procesa. Oni su samo "tehničko" rješenje problemov. Prior očividno usko gleda demokraciju.

Izvan toga su topografski natpisi dio Člana 7 Državnoga ugovora, a s tim dio ustava. Nije logično, zač bi stanovnici Borštofa, Dolnje Pulje, Cindrofa itd. odlučili, je li dijeli Austrijskoga ustava njim odgovaraju ili ne.

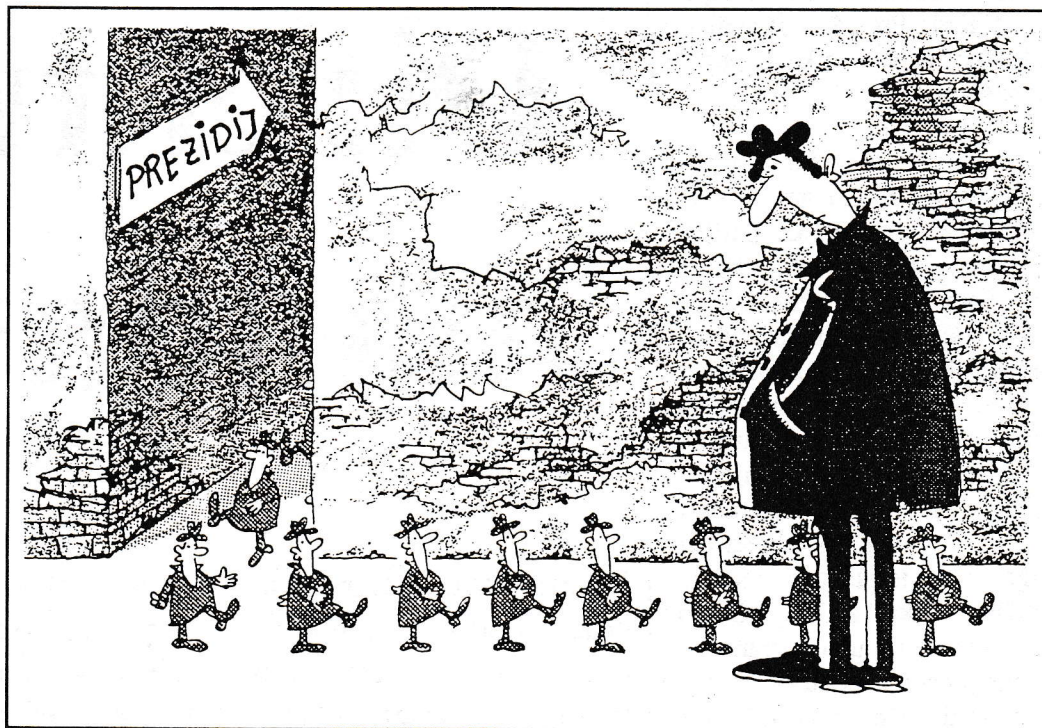
Je Prior, načelnik Cindrofa i predsjednik socijalističkoga Prezidija protiv ispunjenja Austrijskoga ustava? U tom slučaju se on postavi na istu razinu kao njegov kolega, načelnik Knina Babić, ki isto kani referendumom (za srpsku autonomiju u Hrvatskoj) torpedirati ustav Hrvatske. Ali je to samo slabo promišljena izjava? Ča kani biti Prezidij za zastupnika manjine, ako kani većinom riješiti manjinsko pitanje? Ča teci neznaju, da se u manjinski pitanji nesmi argumentirati većinom, ar onda manjinsko pravo nima smisla?

Na svaki način pada u oči ista argumentacija kao u šezdeseti i sedamdeseti ljeti pod predsjednikom Robakom. I on je argumentirao da nije potrebno ispuniti sve (ali uopće ne?) točke Člana 7, ar većina Hrvatov da to ne bi željela. Jur Robak se nije mogao ončas probiti s tom argumentacijom unutar socijalističke stranke, ni kod kancelara Kreiskoga, ni kod stručnjakov stranke.

II.

Drugi slučaj je pitanje interetnične odnosno hrvatsko-ugarsko-nimške škole u Borti, kade se Prezidij isto suprotstavlja. Jur Član 7 govori o odgovarajućem broju sridnjih škol za Hrvate. Da bi Hr-

gumentira Prezidij sa starim argumentom, da većina hrvatskih biračev stoji za njevom politikom. Argumentacija ide jur tako daleko, da već ne razlikuju med glasi za stranku i glasi za peršonu kancelara Vranickoga, ki je pri zadnji

vati barem skupa s Ugri dostali jednu interkulturnu gimnaziju, bi morao biti najmanji cilj svakoga iskrenoga zastupnika manjine. Tomu dodatno Borta kot jedini glavni varoš kotara nima gimnazije, a u okolici bi se našlo dost interesiranih školarov. Jasno je, da bi morali i nadalje peljati - odnosno izgraditi postojeće hrvatske razrede na različni sridnji škola, da bi i onde nastao hrvatski jezik barem dijelom i nastavni jezik. Da ali Prezidij zbog partijskopolitičkih uzrokov kani torpedirati ov projekt, ki bi podupirao izobrazbu Hrvatov na materinskom jeziku, je dokaz, da hrvatske socijaliste čeka još dalek put do "kvalitete agiranja".

III.

Još dandanas ar-

izbori dobio i puno "hrvatskih" glasov, bez da bi bila prekrížena lista 1 - SPÖ. Sa starim argumentom, da bi bila većina Hrvatov za Prezidij, se kanu sada očividno profilirati i na internacionalnom parketu, kako to pokaže Priorovo pismo na internacionalnu man-

molitvica

frici nas
ki si štikaproni
pusti kraljevstvo tvoje
budi bolje doma
ar se vidimo va pakli a ne na nebi
izjavu svakidanju drž si danas
i otpusti nam jezik naš
kot i mi otpušćamo bedavosti tvoje
i ne zapeljaj nas u asimilaciju
nego oslobodi nas od zla
amen

fred hergović

jinsku konferenciju od 19. do 21. X. ovoga ljeta u Osijeku/Hrvatskoj. Da ali Prezidij pri tom negira studiju IFES-a, ki stoji blizu socijalistom, kaže da je manjinska politika Prezidija daleko od svake kvalitete. Neobjelodanjena studija je naime dokazala, da kumaj ki Hrvat gleda Prezidij kot svojega političkoga zastupnika u vezi s Hrvatsvom.

IV.

Nažalost moramo ustanoviti, da je bio optimizam u vezi s promjenami manjinske politike Prezidija neopravdan. Prezidij pod peljanjem Ivančića i Piora nije u stanju voditi progresivnu politiku, ka temelji na suvremeni socijalno- i političkoznanstveni spoznanji. Drugačije rečeno: socijalistički Prezidij stoji još pred promjenom u smjer novoga "kvaliteta mišljenja" i novoga "kvaliteta agiranja" kot je to plakatirala socijalistička stranka u zadnjoj izbornoj kampanji. U toj unutarstranačkoj diskusiji čedu socijalisti morati i diskutirati vruće pitanje, je li moru dostignuti novi manjinskopolitički profil sa sadašnjimi reprezentanti Prezidija, ili je li je znamda potribno prominiti ne samo politički program, nego i peljačtvo.

Socijalisti moru biti gizdavi da imaju toliko dobrih i sposobnih ljudi u svoji redi. Uglavnom su to mladi i studirani drugi, ki bi mogli

Nije dost plakatirati kvalitet - triba ga i ostvariti

upeljati novu manjinskopolitičku liniju. Socijalistička stranka je još i u tako dobroj situaciji, da more bez daljnega producirati manjinske govorače za druge stranke, bez da bi sama hasnovala ta potencijal. Morebit, da će imati Franjo Probst ipak pravo i da čedu se črljeni i črni Hrvati razumiti jednoga dana i se skupa zalagati za interese svojega naroda, ali kako zgleđa će to biti generacija unukov, a ne sinov. Ipak željimo, da će to i dobri Probst još doživiti.

MANJINSKA POLITIKA

Direktni mandat?

Informativni centar Austrijskih narodnih grup, bolje poznat pod kraticom ICÖV, je prezentirao pri konferenciji za štampu model izbornoga prava, kako bi mogle manjine doйти do svojega zastupnika u parlamentu. Izgleđa ali, da se za ovim "direktnim mandatom" shranja velika lečka za manjine, piše Franjo Šruff.

Zastupništvo manjin u parlamentu u Beču je stara sanja narodnih grup. Zelena alternativa je do neke mjere mogla ispuniti ovu želju manjin tim, da im je odstupila već ili manje autonoman mandat u parlamentu, neodvisno od toga, koliko pripadnikov manjin zaista glasuje za Zelene. Mandat je do ove periode ispunitio koruski Slovenac Karel Smolle. Iako je bio u prvom redu zastupnik Slovencev, su bile i druge manjine lojalne s njim, ar su si očekivale odredjenu pomoć i za svoju manjinu.

Sada, kad se zastupnik manjin unutar Zelenih već ne zove Smolle i već nije Slovenac, nego Stoišić, i je Hrvatica, su počeli i Smolle i njegove organizacije dvojiti na tom, je li je ovo rješenje, ko je Smolle četira ljeta dugo

propagirao kot idealno, uopće podnosljivo za manjine. Najnovija ideja u borbi za mandat i za moć je inicijativa za "narodno potribovanje za minjanje izbornoga prava". IZÖV pod peljanjem Smollea je izdjelao koncept za novelirano izborno pravo, po kom bi mogle manjine dostati svojega zastupnika u parlamentu. Konkretno kani IZÖV minjati izborno pravo, da posebna manjinska stranka ne bi tribala takozvani temeljni mandat u jednoj saveznoj zemlji, ako kani dostignuti takozvani mandat ostalih glasov u drugom podiljenju mandatov. Zasada je potribno, da svaka stranka, ka kani biti zastupana u parlamentu, triba bar u jednoj zemlji temeljni mandat, to znači prilično 25.000 glasov. Ov temeljni mandat je zasada i uvjet, da bi dotična stranka mogla doйти i do

dodatnih mandata pomoću "ostalih glasov" u izbornom krugu "Zapad" ili "Istok". No, 25.000 glasov za temeljni mandat u nekoj saveznoj zemlji, to je za svaku manjinu utopija. Interesantno bi nastalo za manjinsku stranku, kad bi mogla doći do mandata ostalih glasov prez temeljnoga mandata u nekoj zemlji.

Zasada postoju dva izborni krugi: u Istoku su uključeni Gradišće, Beč i Dolnja Austrija, a u Zapadu ostale zemlje. IZÖV potribuje, da bi se minjalo ovo podiljenje tako, da bi u jednom krugu bili uključeni Beč, Gradišće, Štajerska i Koruška, a ostale zemlje u drugom krugu.

Smisao ove cijele igre: Neka manjinska stranka bi mogla kandidirati u prvom izbornom krugu. U nijednoj zemlji ne bi dostala temeljni mandat, ali pokidob da je manjinska stranka, bi ipak imala šansu, da ipak dostane mandat ostalih glasov u svojem izbornom krugu, u kom bi

bile uključene uprav one zemlje, kade živu autohtone manjine. A ovde IZÖV očividno špekulira na oko 25.000 glasov od Hrvatov, Čehov, Slovencev, Ugrov, Slovakov itd. Momentano imaju samo Slovenci svoju manjinsku stranku, Korušku enotnu listu, KEL. Ovu bi tribali prestrukturirati i otvoriti za ostale manjine, i tim bi bila KEL predestinirana da kandidira kot svemanjinska stranka, u koj uglavnom ipak Slovenci odluču o politici. Glavni kandidat KEL-a je Karel Smolle, i tako bi on opet imao svoj mandat.

"Direktni mandat" je sigurno veliko skušavanje za pripadnika manjine. Dost dugo su nas gnjavile stranke, dost dugo su se igrali s nami, prez da bi se mogli suprotstavljati. Ako ali bolje analiziramo ov direktni mandat, onda

je to zapravo velika lečka za manjine. Neodvisno od toga, je li je uopće moguće dostignuti 25.000 glasov za manjinski mandat, bi ov mandat u prvom redu škodio manjinam. Svaki manjinac, ki kani

onda uključene u ostale stranke i gledaju manjinsku stranku kot svojega političkoga neprijatelja. Svi manjinci, ki nisu za manjinsku stranku, su najednoč protiv manjine, i to samo zato kad jedna

biti zastupan u parlamentu, bi morao glasovati za jednu jedinu manjinsku stranku. Tim bi morao podupirati i nje socijalni, gospodarstveni, obrazovni- itd. program. To je konac pluralizma za pripadnike manjine. Nemoguće je potribovati, da bi djelači i poduzetnici iz manjine imali iste interese u socijalni pitanji. Javnost i velestranke bi ali prez dvojbe ocijenili manjine po ukupnom broju biračev. To znači, ako bi glasovalo po cijeloj Austriji 4.000 ljudi za manjinsku stranku, bi velestranke punim pravom argumentirale, da ima samo 4.000 ljudi interesa da država ispuni potribovanja manjinske stranke.

Iskustvo u zapadnoj Europi kaže, da more manjinska stranka dostignuti maksimalno tretinu manjincev. Ostale dve tretine su

grupacija iz manjine misli da je ona jedini zastupnik manjine. A obrnuto velu aktivisti manjinske stranke: kinije za manjinsku stranku, ta nije dobar manjinac. Samo SVP u Južnom Tirolu je ovde iznimka, ovde do neke mjere funkcionira model manjinske stranke. Ali to zbog toga, kad su Južnotirolci de facto većina u svojoj zemlji, i kad je moguće da je unutar SVP-a različnih gibanj, ka moru povući različne sloje naroda. Ova gibanja (djelači, poslodavači itd.) onda zastupaju zapravo stranke, a cijeli SVP onda nastupa na van kot npr. naša vlada. Kumaj da je manjinska stranka ali zaistinu stranka manjine, ta model već ne funkcionira.

Istotako bi velestranke punim pravom argumentirale, da se one ne tribaju zalagati za manjine

i stvoriti pozitivne zakone za manjine, ar svi oni, ki su za takove mjere, ionako ne glasuju za velestranke nego za manjinsku stranku. Tim bi i prestao sadašnji - nažalost dost skromni - promanjinski angažman nekih intelektualcev unutar pojedinih strankov. Manjine bi bile konačno u getu, kamo bi se same zavlikle.

Još i u slučaju, da bi dostignula manjinska stranka svoj mandat, bi bio ta mandatar zgubljen u parlamentu. Za sve važnije postupke u parlamentu (potribovanja, pitanja, inicijative itd.) je potribovan odredjen broj mandatarov. Ili 5, ili 7, ili trećina itd. Jedan sam more samo poslušati i ponekad govoriti o svoji problemi.

To je i jedan uzrok, zač uprav Haiderova slobodnjačka stranka tako vehementno podupira model direktnoga mandata. Jednim mahom bi reducirala manjine na treći dio, bi je izolirala u javnosti i u stranačkom sistemu, a k tomu dodatno bi se mogla zgovarati, da je to sve želja samih manjin.

Interesantno je i to, kakovimi sredstvi kani grupacija oko Smollea dostignuti ov mandat i kako pri ovoj borbi za moć nastupaju prema drugim manjinam. Pri konferenciji za štampu su rekli, da bi i Gradišćanski Hrvati podupirali inicijativu za direktni mandat.

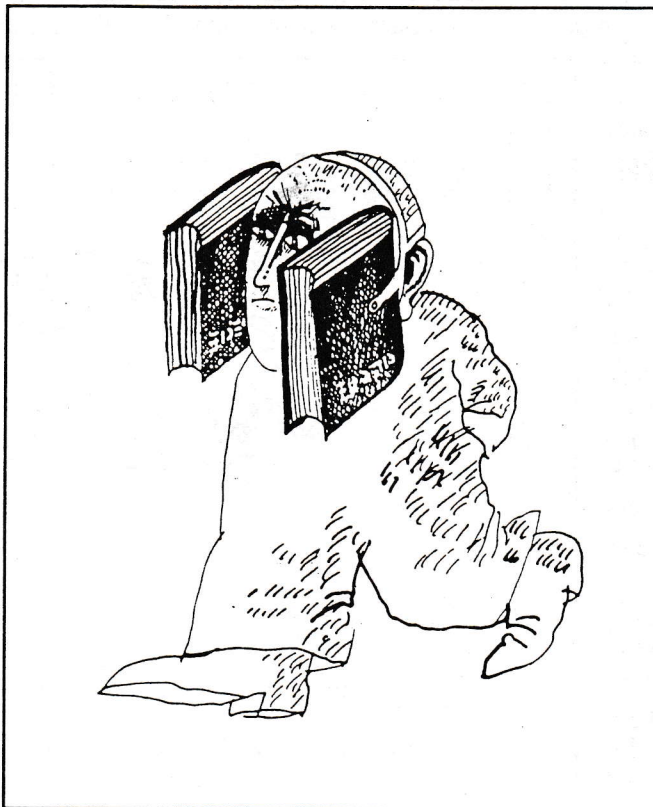
Jandre Palatin da je punomoćnik za Hrvate, a Hrvatsko kulturno društvo da bi nosilo tu ideju. Jandre Palatin je veljek dementirao u izjavi za štampu, ar nikada nije

vajući se na Hrvatsko kulturno društvo kot učlanjenu organizaciju. Stara je dob, da Hrvatsko kulturno društvo riješi ovo pitanje i da se u budućnosti čuva takovih

akcijov IZÖV-a. Pitanje je to političke povjerljivosti, ako krovna organizacija nekoliko puta govori u ime svojih članov, a člani od toga ništ ne znaju.

Čisto drugačija je situacija manjinskoga zastupništva, ako je to na komunalnoj razini. O tom bi si morala sva hrvatska društva trapiti glavu. U smislu direktne demokracije bi bilo potriбно i opravdano, da bi utemeljili u pojedini seli hrvatske liste, ke bi direktno zastupale interese stanovnikov protiv interesov

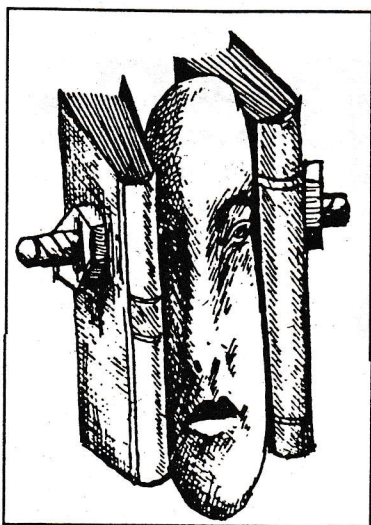
strankov u selu. Dost puti je situacija takova, da bi bili funkcionari u selu za Hrvatstvo, ali samo zato, kad je to nije zemaljski ili savezni interes dotične stranke, se ne ufaju nastupati za Hrvatstvo. Ovde postoji sigurno mogućnost, da se najdu seoski ljudi, ki kanu aktivno suradjivati u selu, i ki se ne kanu ugnuti diktatu partijskih centralov. Jako je kratkovidno misliti, da imaju socijalisti ili narodnjaki iz partijskih centralov jedini recept,

privoljio u to, da bi bio on punomoćnik. Suprotivno, Palatin je još i odbio prošnju IZÖV-a, je li bi preuzeo tu funkciju. Hrvatsko kulturno društvo, u čije ime IZÖV govori, ar je HKD član IZÖV-a, se ali nije oficijelno distanciralo od ovoga projekta. To je sada po zakonu o školstvu i po diskusiji o tom, je li će biti Hrvat ili Slovenac manjinski mandatar unutar Zelenih, treći slučaj, da IZÖV govori protiv interesov Hrvatov pozi-

ki valja za svako selo. Suprotno! Jur male liste, ke se zaistinu zalažu za interese stanovništva, ke su iz sela, i ke nimaju stalni pritisak iz partijske centrale, bi mogle biti atraktivne za stanov-

nike i bi se mogle zalagati i za opstanak i razvitak Hrvatsva. Ovde leži i velika šansa npr. za seoske sekcije HKD-a, ke ne smu biti pomagači neke stranke, nego ke bi se morale aktivno uključiti u politiku. Ove liste bi mogle slobodno koalirati s tim, ki im nudja najbolji kompromis, da bi mogle pozitivno djelati za selo i da bi mogle djelati u korist Hrvatov. Uprav u selu, kade triba riješiti konkretne projekte u skupnom žitku, sigurno nima smisla unositi ideologije u politiku, tim da su konačno dvi frakcije u selu, ke se svadjaju zbog ideoloških uzrokov, prez da bi zapravo razumili tu ideologiju.

Model seoskih listov, ke zastupaju i interese Hrvatov ima svoje opravdanje ne samo zbog toga, ar je jedini model prave demokracije, nego kad je i iz gledišća manjinske politike najprihvatljiviji put. Da će biti ov put dosta naporan i dužičak, je jasno. Triba se odreći tradicionalnoga mišljenja, da centrale diktiraju, a triba se i hrabro boriti protiv tuđih interesov velestrankov, ke sigurno nećedu prez svega akceptirati manjinske interese, ako ide za utjecaj u selu.

Narodni savjet i autonomija

Kad su u protuliću ovoga ljeta baltske republike proglasile neodvisnost od centrale u Moskvi, su to djelale za to, da budu same upravljale svojom domovinom. Zvana nekih nacionalistov se u Estoniji, Letoniji i Litvi nigdornije kanio zbaviti Rusov zbog toga, kad su Rusi, nego zbog toga, kad su Rusi u baltski republika upeljali komunizam.

Neodvisnost ili autonomija naroda/narodnosti znači, da političke strukture vladajućega naroda za manjinu ne važu. Ako se danas veli, da je Istočna Europa slobodna, onda se to veli zbog toga, ar mišljenje komunističke stranke već nije mjerodavno. Današnji peljači Poljske, Čehoslovačke i Ugarske su priznati kot legitimni zastupnici naroda, za razliku od prijašnjih vladarov, ki su na to mjesto bili posadjeni od Rusov.

A sada u Austriju: punu autonomiju - u smislu otcipljenja od državnoga saveza - niki od Gradišćanskih Hrvatov ne kani. Za to nam ekonomski ide čuda pre dobro. Ali djelomičnu autonomiju, ka bi nas osposobila, da sami odlučujemo o hrvatski posli, tu bi rado vidili.

Naravno ne oni, ki profitiraju od momentane konstelacije moći. A to su prez sumlje političke partije. One su protiv svake promjene, ar bi nek minimalno samoupravljanje Hrvatov za nje značilo gubitak uticaja, a tim za svakoga funkcionara gubitak pršonske važnosti.

Ako je Martin Ivančić pri ORF-diskusiji o narodnom savjetu rekao, da prez partijov ne ide, onda je jasno, zač on to veli.

Ustanoviti, da u Austriji prez partijske politike ništ ne ide, je jedno; tim ali drugim sugerirati, da se triba u to podati i da ništ ne preostaje nego svinjariju požrknuti, je drugo.

Još suptilniji (pravoda i bezobrazniji) su predlogi socialistov, ča naliže zadaću budućega narodnoga savjeta za Gradišćanske Hrvate. Da ne dojde do utiska, da će savjet samo služiti razdiljenju subvencijov, su oni predložili, da se u tom gremiju kanu pominati isključivo o sadržajni pitanji. Naime o stvari, ke su Gradišćanskim Hrvatom zakonski inako jur zagwarantirane.

O dvojezični seoski tablica, o hrvatski škola i o hrvatskom službenom jeziku bi polag želje Ivančića i Priora odlučili referendumi u pojedini hrvatski seli. Mogući rezultat: 500 Štikaproncev more ukinuti Austrijanski državni ugovor!

Jedino moguće riješenje je ada slijedeće: organizacije, ke su dio političkoga sistema većinskoga naroda, ada stranke, u nijednoj kuriji narodnoga savjeta ništ nisu zgubile. Trostruku kontrolu manjine (savezni kancelar, partije u stranačkoj kuriji, partijske filijale u nadstranačkoj kuriji) triba namjestiti jednostavnom kontrolom (narodni savjet tanači kancelaru, a ov odluči onda za ili protiv predloga).

To bi pravoda značilo, da bi socijalisti izgubili uticaj u narodnom savjetu. A to uprav po slavni izbori za narodni tanač. A to uprav u trenutku, u kom Valter Prior kani svakoga osvidočiti, da su bili glasi za Vranickoga glasi za manjinsku liniju socijalistov.

Volksgruppen- beiräte

Ein Schritt nach vorne?

U zadnjem broju novoga glasa je pisao Gradišćanski Ugar Andreas Szeberényi o iskustvi Ugrov s njevim savjetom. U ovom broju piše dr. Pavel Apovnik, odbor-
nik Narodnoga sveta koroških Slovencev i član narodno-
ga savjeta za Slovence o svoji iskustvi u slovenskom
savjetu. Narodni savjet za koruške Slovence postoji sada
jedno ljeto, a narodnu grupu zastupaju po četiri zastupniki
"Narodnoga sveta" i "Zveze", dvih velikih nadstranačkih
slovenskih organizacijov. Stranke i crikva sidu isključi-
vo u svojoj kuriji, a ne u kuriji društav.

Volksgruppenfragen sind eminent politische, aber nicht aus-
schließlich politische Fragen. Zu
ihrer Lösung ist neben dem politi-
schen Willen der zuständigen
staatlichen Organe auch die mög-
lichst genaue Kenntnis der kon-
kreten Situation der Volksgrup-
pen erforderlich. Diese Kenntnis
können letzten Endes nur Ange-
hörige der Volksgruppen selbst
beisteuern. Daher ist es im Grunde
unerlässlich, die Volksgruppen
bzw. deren Repräsentanten in die
Entscheidungsprozesse in Volks-
gruppenangelegenheiten mitein-

zubeziehen. Der Idealfall wäre eine
allgemeine Regelung, die die
Vertretung der Volksgruppen in
den staatlichen Entscheidungsgre-
mien mit Sitz und Stimme sicher-
stellt, wobei der Grundsatz gelten

sollte, daß die Mehrheit keinerlei
Gesetz oder Maßnahme gegen den
erklärten Willen der ethnischen
Minderheiten beschließen darf.

Von solchen idealen Rahmenbe-
dingungen sind wir leider meilen-
weit entfernt.

Von diesem idealtypischen
Standpunkt aus betrachtet, ist die
Einbindung der Volksgruppe in
die Entscheidungen über ihre
Lebensfragen in anderen Formen,
etwa durch ihre Mitwirkung in
Beratungsgremien, jedenfalls eine
qualitativ weniger befriedigende
Lösung. Ob sie dennoch ange-
nommen werden soll, möchte ich
im folgenden kurz behandeln.

II.

Die im Abschnitt II des
Volksgruppengesetzes 1976 (im
folgenden VGG) festgeschriebe-

Savjet ne zastupa slovensku narodnu grupu. Zastupniki Slovencev su i nadalje Narodni svet i Zveza.

ne Konzeption der Volksgruppen-
beiräte entspricht durchaus jener
der in Österreich allein auf Bun-
desebene bestehenden mehr als

100 Beiräte. Bei allen diesen Beiräten hat die alleinige Entscheidungskompetenz das jeweilige beratene Organ, dieses hat die volle Verantwortung für die getroffene Entscheidung. Die Äußerung des Beiratsgremiums ist rechtlich grundsätzlich unverbindlich, eben ein Rat, eine sachverständige Meinung. Allerdings würden die zahlreichen Beiräte auf Bundes- und Landesebene längst nicht mehr funktionieren, wenn die angesprochenen Fachleute und Interessenvertreter den Eindruck hätten, daß ihre Beiratsäußerungen kein Gewicht haben und unbeachtet bleiben. Im politischen Alltag hat das Wort der Beiratsmitglieder eine hohe faktische Wirkung, sei es weil es der Rat von Sachverständigen ist, sei es weil die Beiratsmitglieder auch Vertreter von Parteien und Interessenverbänden sind.

Inwieweit dieser allgemeine Befund auch für die Volksgruppenbeiräte gilt, kann zur Zeit noch nicht gesagt werden, da erst zwei der insgesamt vier vorgesehenen Volksgruppenbeiräte konstituiert sind, wovon der Beirat für die slowenische Volksgruppe erst ein Jahr lang besteht.

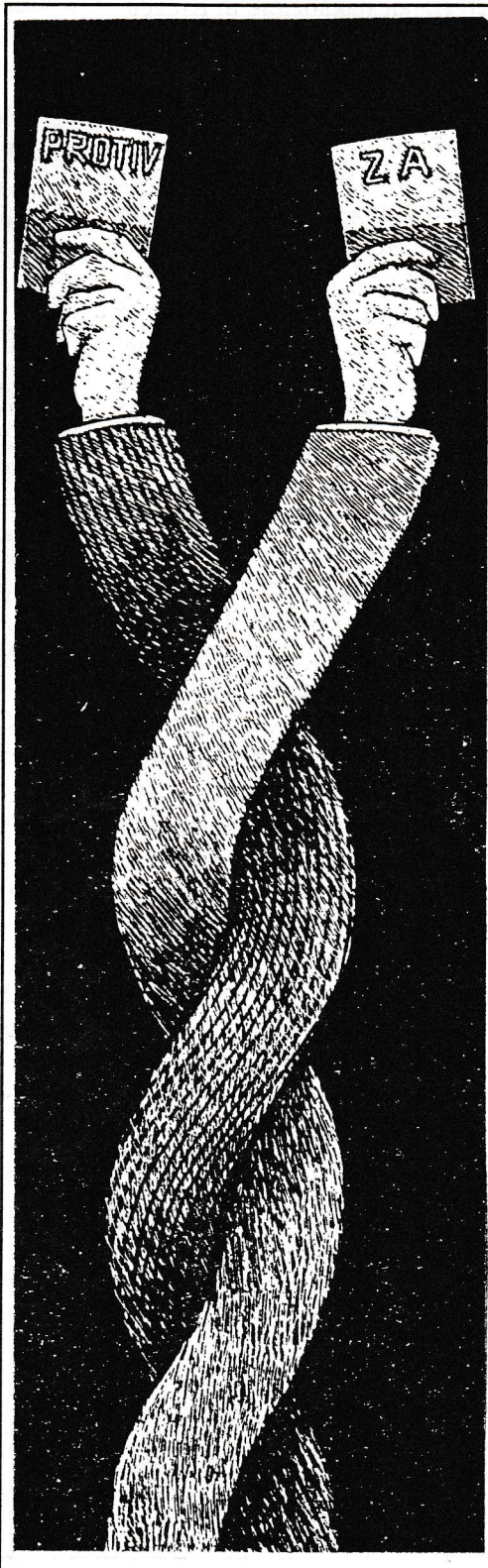
Die im VGG generell vorgegebene Zusammensetzung der Volksgruppenbeiräte ist primär auf die Interessenvertretungsfunktion (und nicht auf die Sachverständigenfunktion) ausgerichtet. Die Volksgruppenorganisationen können bei dieser Konstruktion der Volksgruppenbeiräte jedenfalls nicht darauf verzichten, in erster Linie ihre politischen Funktionäre in die Beiräte zu nominieren, wenn sie ihren Interessenvertretungsauftrag erfüllen wollen. Auch die Bestimmung des VGG, wonach neben den Vertretern der Volksgruppenorganisationen nur Vertreter der Kirchen und Mitglieder allgemeiner Vertretungskörper (sofern diese bestimmte Voraussetzungen erfüllen) in die Volksgruppenbeiräte berufen werden können (§4 Abs. 2 Z 1 und

3 VGG), weist klar auf den Interessenvertretungscharakter der Volksgruppenbeiräte hin. Dieser Umstand erweckte auch das Mißtrauen der Volksgruppenorganisationen, die durch die Volksgruppenbeiräte ihr Vertretungsrecht bedroht sahen. Die slowenischen zentralen Organisationen haben daher beim Eintritt in den Volksgruppenbeirat erklärt: "Der Beirat ist kein Vertretungsorgan der slowenischen Volksgruppe. Dies sind der Rat der Kärntner Slowenen und der Zentralverband slowenischer Organisationen in Kärnten." Das Sachverständigenwissen im engeren Sinne wird angesichts der oben skizzierten Konzeption der Volksgruppenbeiräte nur zum Teil von den Beiratsmitgliedern eingebracht werden können. Vielmehr werden die Beiräte selbst für spezifische Fachfragen die entsprechenden Fachleute befragen und hören müssen.

III.

Die beiden zentralen Organisationen der Kärntner Slowenen haben ihre Vertreter in den Volksgruppenbeirat für die slowenische Volksgruppe nach jahrelangem Zögern im Sommer 1989 nominiert. Der Eintritt in den Beirat erfolgte unter dem begründeten Vorbehalt, daß die slowenischen Organisationen damit das VGG und die hiezu erlassenen Verordnungen nicht als den Interessen der slowenischen Volksgruppen in Kärnten entsprechend anerkennen. Es ist verständlich, daß am Beginn der Beiratsarbeit prozedurale Fragen, wie etwa die Annahme einer Ge-

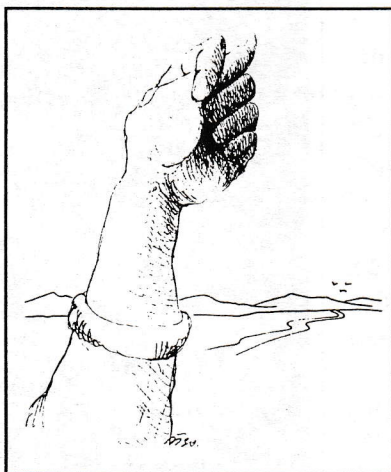
schäftsordnung und von Richtlinien für die Behandlung von Förderungsanträgen zu lösen waren. Substantiell stand zunächst die

verstärkte Förderung vor allem der kulturellen Aktivitäten der slowenischen Volksgruppe im Vordergrund, zumal auf diesem Gebiet ein großer Nachholbedarf gegeben ist. Von wesentlicher Bedeu-

tung war die Behandlung der Schulfrage im Beirat. Die grundsätzliche positive Beiratsäußerung zur Errichtung der zweisprachigen Handeslakademie in Klagenfurt hat sicher viel dazu beigetragen, daß die unzähligen Schwierigkeiten und Hindernisse, die dieser Schule entgegenstanden, überwunden werden konnten. Die Novellierung des Minderheiten-Schulgesetzes für Kärnten (in der Fassung der im Juni 1988 beschlossenen Novelle) im Sommer 1990, die auf Grund des Verfassungsgerichtshof-Erkenntnisses vom 15. Dezember 1989 notwendig geworden war, wäre ohne Befassung des Beirates mit dieser heiklen Materie wahrscheinlich anders ausgefallen. In diesem Zusammenhang kam es u.a. auch zu einer "Probe aufs Exempel" dahingehend, ob die Beiratsäußerung nun politisches und fachliches Gewicht hat oder nicht. Die Regierungsvorlage der Minderheiten-Schulgesetz-Novelle 1990 hatte die ablehnende Äußerung des Beirates zu einem wichtigen Punkt nicht berücksichtigt. Die "Probe" fiel zugunsten der Beiratsäußerung aus. Erfolgversprechend lief im Beirat die Debatte über das zweisprachige Kindergartenwesen an. Es gab einen einstimmigen

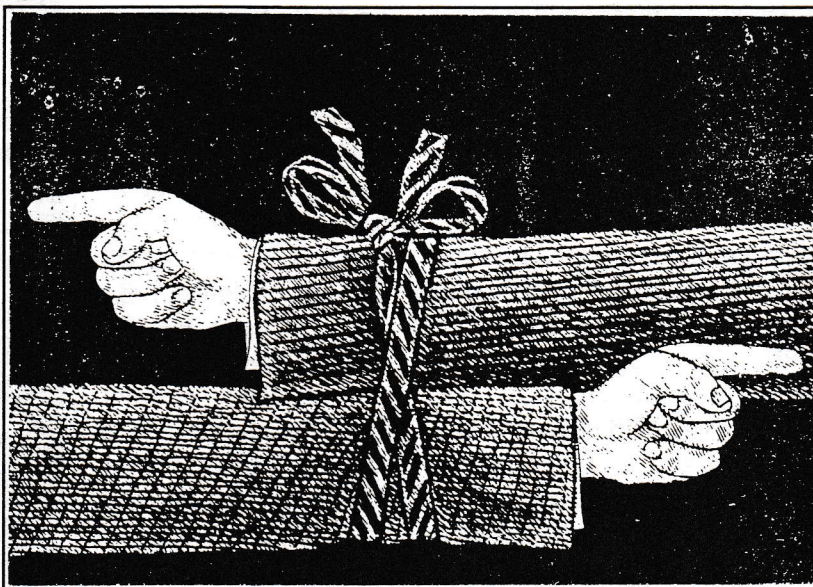
Grundsatzbeschluß, den zuständigen Gremien in Kärnten zu empfehlen, im Zuge der Novellierung des Kärntner Kindergartengesetzes auch Bestimmungen über zweisprachige Gemeindekindergärten aufzunehmen. Eine Arbeitsgruppe aus dem Kreis der Beiratsmitglieder befaßte sich mit den Detailfragen dieser Thematik. Von Bedeutung war weiters die

Behandlung des Entwurfes des Grundlagenberichtes der Bundesregierung über die Lage der Volksgruppen in Österreich an den Nationalrat. Im Beirat und in einer Arbeitsgruppe konnten Vorschläge für wichtige Klarstellungen und

rechtlichen Rahmenbedingungen für die Einrichtung öffentlich-rechtlicher autonomer Volksgruppenvertretungen.

Ich habe immer den Standpunkt vertreten, daß die seinerzeitige Entscheidung der zentralen

Ergänzungen im Berichtsentwurf erarbeitet werden. Zunächst erfolglos blieben hingegen die Beiratsberatungen über die Gestaltung der 70-Jahr Feiern zum Gedenken an die Kärntner Volksabstimmung 1920. Doch ist die Hoffnung nicht unbegründet, daß die eingebrachten Ideen und Vorschläge zu einem späteren Zeitpunkt wieder aufgegriffen und eventuell wenigstens zum Teil verwirklicht werden.

Die schwierigste Arbeit im Volksgruppenbeirat für die slowenische Volksgruppe steht uns allerdings noch bevor: die Erarbeitung einer Empfehlung an die Bundesregierung für eine grundlegende Revision des VGG, weiters legislative Maßnahmen zur Änderung des Wahlrechtes, die eine Vertretung der Volksgruppen in den gesetzgebenden Körperschaften ermöglichen und die Schaffung der

slowenischen Organisationen, ihre Mitarbeit im sogenannten Kontaktkomitee zu beenden, falsch war. Ich möchte nicht behaupten, daß die Volksgruppenbeiräte ein qualitativ besseres Gremium sind. Gegenüber dem Kontaktkomitee haben sie den Vorteil, daß sie auf einem Gesetz beruhen, daß ihre Aufgaben klar umrissen sind und ihre Konzeption dem in Österreich vielfach bewährten Beiratssystem entspricht. Damit ist wenigstens ein "Minimum bei der Mitsprache", wie es Oberrat Dr. Heinz Tichy vom Bundeskanzleramt formuliert, in institutioneller Form gewährleistet. Das soll nicht bedeuten, daß Verbesserungen dieses Mitspracherechtes nicht angestrebt werden sollen. Die bisherigen Erfahrungen im Beirat für die slowenische Volksgruppe lassen die Hoffnung zu, daß es gelingen wird, auch die noch vor uns stehenden schwierigen Probleme zu lösen. Sollte dies gelingen, wird es letzten Endes für alle Volksgruppen in Österreich von Nutzen sein. Klagenfurt/Celovec am 22. X. 90.

Hakovski seniori

>> nehasnovani potencijal ili počivajuća
snaga hrvatskoga gibanja <<

Jedan od najvećih problema HAK-a (zvana manjkanja pinez) je bio svenek fluktuacija. Odbori se prilično brzo minjaju, a "seniori" polako zgube kontakt k novomu peljačtvu. Dokle su imali sadašnji seniori određeno vreme zvanaredno čuda lazno za gibanje, su sada obitelj i djelo važniji. Druga hrvatska društva stare hakovce isto ne moru dovoljno integrirati, ar im ne moru nuditi adekvatne strukture. Tako manjina ne more iskoristiti vas potencijal, ki joj stoji bar teoretski na raspolaganje, piše Jandre Palatin.

- *To bi bili morali čisto drugačije djelati!*
- *Zač to niste tako djelali?*
- *Te iste probleme smo jur mi imali!*
- *Ki je ta mladi?*

Ove četire izreke zrcalu problem, koga HAK u svojem 42-ljetnom postojanju još nije mogao riješiti. Naime veliku fluktuaciju funkcionarov i aktivnih ljudi unutar našega društva. Jedni projdu, drugi dojdou. Oni, ki projdu se

"zgubu" negdje u Gradišću ili Beču i zamu sva svoja iskustva, dobre neostvarene ideje, poznanstva i hasnovite kontakte sobom. Oni, ki dojdou, puni dobre volje, namjerov

kanili. Lipo potihio sabiraju iskustva i kontakte, počinju nanovič djelovanje, kim su njevi prethodniki prestali i se čudu, kada slučajno dočuju, da nisu prvi, ki su ovo ili ono kanili. Postojou ada skoro tri generacije hakovskih aktivistov, ke su opet podiljene u razne sloje starosti. Samo ponekad se strefu hakovci ovih trih generacijov, da se malo upoznaju. Jedna takova prilika je svakoljetni hakovski večer seniorov. Pri večeru se sastanu ljudi, ki su prlje-koč bili skoro svaki dan skupa u HAK-u, a sada se jedanput kroz cijelo ljeto vidu. Kakova prijateljstva su to koč bila, kažu veselje pri pozdravljanju,

**Nije dost, samo jednoč u ljetu biti hakovac, kot i nije
za druge dost, samo jednoč u ljetu biti Hrvat**

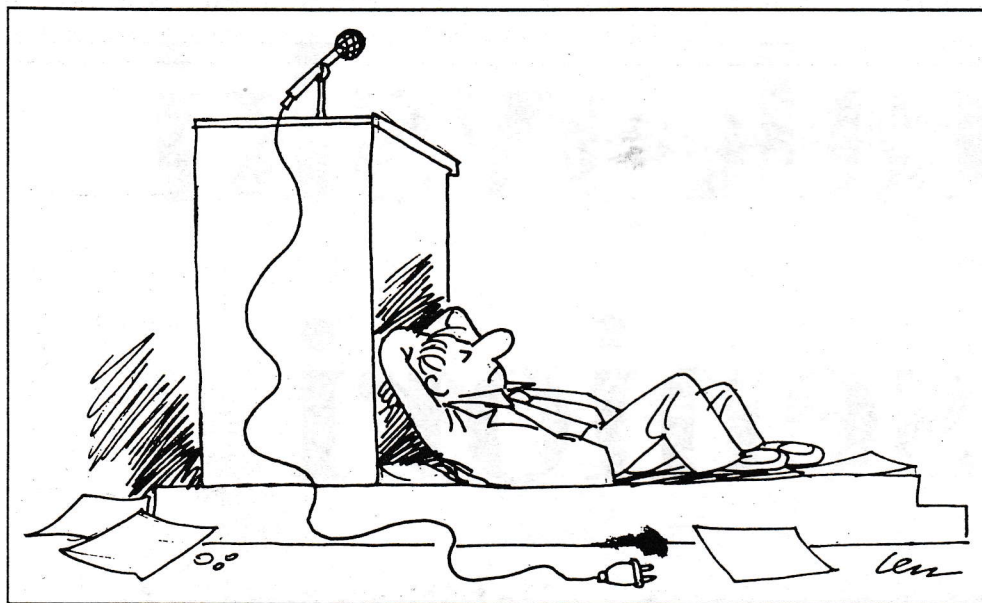
i energije neznaju, kako su njevi predhodniki djelali i ča su oni sve

srdačnost razgovorov i štimunga cijeloga večera. Stara prijateljstva

se oživu, stare skupne uspomene, stare jačke,... Svaki se druži s onimi, s kimi je prije prebavio dane i noći, tajedne i misece u HAK-u. Skoro premalo časa ostaje za međusobno upoznanje poje-

ne, osebujno važni su oni ljudi odn. one grupe, ke su u prošlosti stvarali liniju društva. Ov gremij bi se morao sastajati tro- ili četve-romisečno i pri ovi sastanki skupa s odborom diskutirati najvažnija

ke se nam činu nove i progresivne su jur tako stare kot samo društvo, i bivši funkcionari su s većim ili manjim uspjehom pokušavali ostvariti te ideje. Oni znaju zač se ovo ili ono nije moglo realizirati.

Poznaju mnoge socijalne, ekonomske i političke mehanizme ki prepričavaju ili podupiraju različne projekte, ke ali sadašnji aktivisti još nisu izvidili, iskusili ili analizirali. Takova iskustva bi podupirala svaku akciju, ka je planirana i organizirana u suradnji starjih i mladjih. Potrošili bi znatno manje energije, časa a znamda i pinez.

II.

dinih generacijov. Samo na rubu dojde do razgovora o sadašnjem djelovanju HAK-a, o liniji društva i o aktualni pitanji manjinske politike. Dost puti se i pokaže, da bivši hakovci već neznaju, ča su težišća djelovanja i da se ne slažu s načinom ili s linijom HAK-a. A to je škoda. Jer bilo bi jako dobro, važno i korisno, da bi ovi ljudi pratili, zastupali i podupirali naše djelo. Od toga bi profitirala naša narodna grupa, jer čim jača su pojedina društva (zastupniki), tim jača je i cijelokupna manjina. Zato bi bilo dobro, ako bi mladi hakovci mogli reaktivirati ove starje člane i bivše

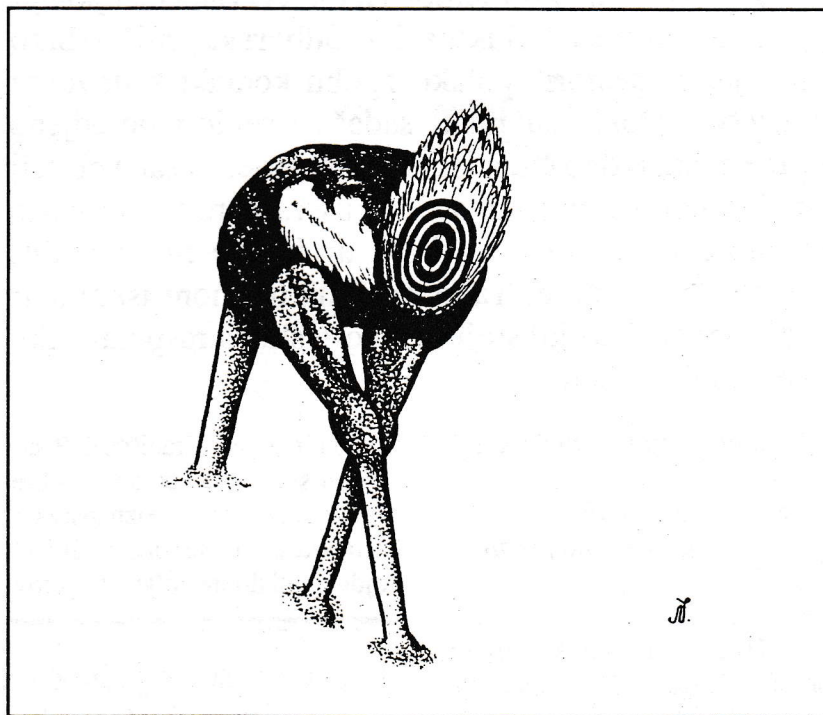
pitanja aktualne manjinske politike i hakovskoga djelovanja. Pri tom bi mogli izdjelati strategije, ke su jur u prošlosti bile uspješne, nadalje organizirati projekte, pri ki bi i "naši seniori" aktivno sudjelivali.

U čem ležu osebujnosti i

U kontakti, u poznanstvi, ka su "seniori" sklopili ili jur za vrijeme svojega djelovanja u HAK-u ili prilikom svojega zvanja. Neki "seniori" imaju na peldu dobre veze u politiku: mnogi od njih moru samo jednim nazivom organizirati

Sadašnje ponude ne odgovaraju željam seniorov

hakovske odbornike. Oni bi mogli pomagati sadašnjim odbornikom na mnoge raznovrsne načine i tim dignuti kvalitet a znamda i kvantitet našega djelovanja. Tako bi pomogli ne samo HAK-u, nego i našoj narodnosti u Gradišću, Madjarskoj i Slovačkoj. U HAK-u bi morali stvoriti gremij, u kom su sve generacije hakovcev zastupa-

važnosti te grupe "seniorov"?

I.

U jur spomenutom iskustvu naših prethodnikov: mnoge ideje,

termin kod nekoga političara, do kle mi nazivamo, pišemo itd... i ipak ne dostanemo termina kod neke političke institucije ili na ne-

kom uredu. Isto valja za lične veze k odredjenim poduzećem, firmam, novinam i spodobnim institucijam. Od svih tih vezov bi moglo hrvatsko gibanje znatno profitirati pomoću "hakovskih seniorov".

III.

Mnogi bivši hakovci su danas poznati i priznati kapaciteti u svoji struka: na neki privredni područji, u znanosti, u umjetnosti itd. Ili vršu funkcije u važni pozicija u poduzeći, firma, organizacijai u javnom životu. Svojim znanjem, svojim sposobnosti i svojim talenti bi ti ljudi mogli potpomagati djelovanje našega društva za opstanak i dobrobit Gradišćanskih Hrvatov.

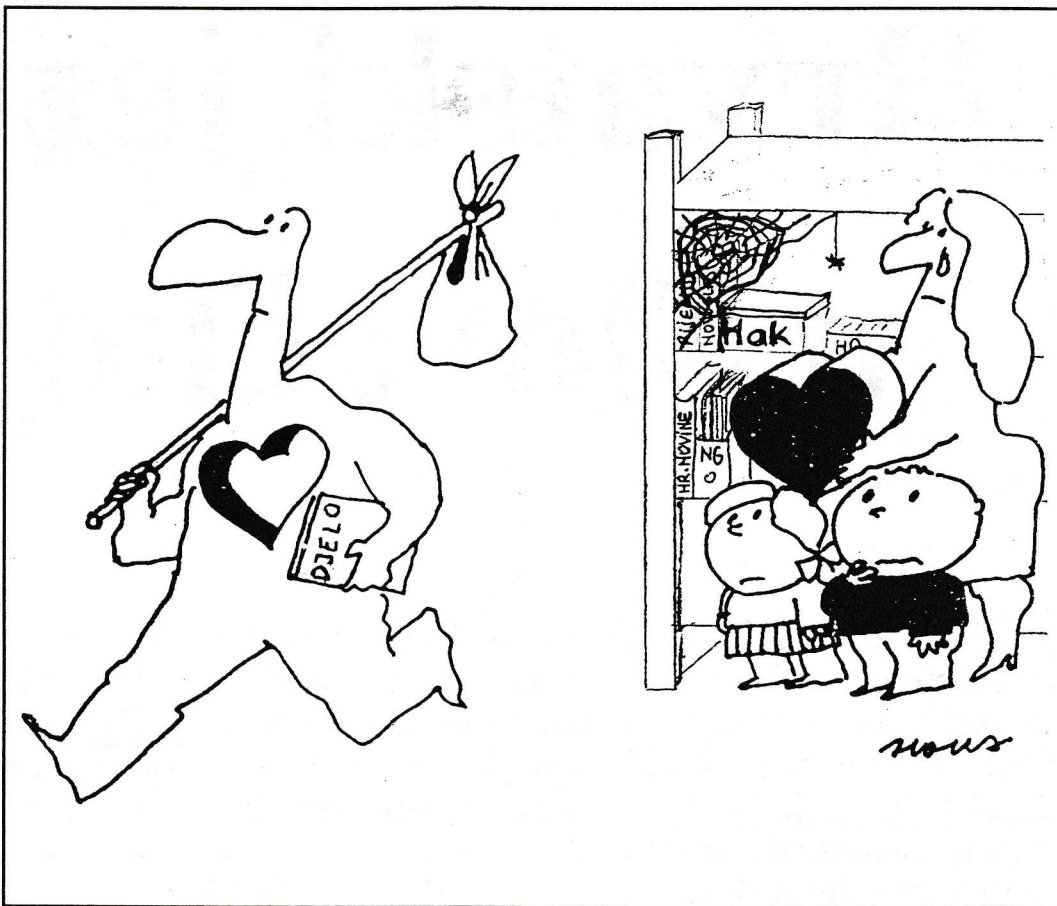
Ako jur nimamo profesionalnih funkcionarov, zač si nebi zvali stručnjake na pomoć? Tako bi mogli bar malo profesionalnije djelati!

Da bi ali omogućili ovakovu suradnju, morali bi najprije stvoriti neke strukture u ovoj velikoj grupi starih hakovcev. Velik dio naših potencijalnih suradnikov naime uopće nezna, kako bi nam mogli pomoći. Ili neznaju ča se događja u sceni, ča djela HAK, ili se morebit ne slažu s našom politikom ili jednostavno nisu motivirani, angažirati se na bilo kakov način u hrvatski posli.

Ako nam se ugoda, stvoriti pomoću onih, ki imaju još relativno dobre veze k HAK-u, takov gremij, u koga bi svaki bivši hakovac pozvao one ljude, ki su pred

nekolikimi ljeti bili s njim u HAK-u, onda bi ta gremij mogao informirati i motivirati one ljude. Po sebi razumljivo bi takov "savjet starih" mogao i utjecati na političku liniju i na djelovanje društva. Pri skupni sjednica bi mogli odbor

opet oživila i intenzivirala. Mnogi, nekada srčani i zagriženi hrvatski "borci" bi opet našli svoj angažman i svoju svist. Povezanost med starijimi i mladjiimi bi bila veća, a dost puti bi neki "etablirani" hakovac mogao pomoći mla-

i ta "savjet starih" definirati kratko - i dugoročne cilje, težišća djelovanja i strategije, kako dostignuti te cilje. Ovim putem bi bio osiguran i kontinuitet djelovanja, jer u odboru uvijek postoji neka fluktuacija, odborniki se minjaju i tako se dugoročni cilji izgube iz očiju. Ponekad se djelovanje koncentriira na jednu odredjenu temu,

Ne iskorišćavamo ni financijski ni duhovni potencijal naših ljudi

a uzato se zabi na druge važne teme. Uz ove neposredne pozitivne efekte na djelovanje društva bi organiziranje ovih starih hakovcev imalo ali i cijeli red posrednih posljedica. Stara prijateljstva bi se

domu Hrvatuu, da najde posao, ili samo neki džob uz studije. Dostputi išće neki mladi akademičar posao, a stari hakovac bi mu mogao lako pomoći ili svojom pozicijom ili svojim kontakti. Nažalost do toga čuda puti ne dojde, jer se stari i mladji premalo poznaju odn. neznaju jedan za drugoga. I mi Hrvati bi si mogli stvoriti neku mrižu, unutar ke si jedan drugomu pomazemo. Takov sistem, u kom bi si Hrvati jedan drugomu na sve moguće načine pomagali bi sigurno zdignuo i samosvist tamnih Hrvatov. Do toga je ali još dalek put. Za budućnost će biti zadaća odbora, ali i onih "seniorov", kim je daljnji razvitak Hrvatov i HAK-a važan, stvoriti te spomenute strukture i zbuditi "spavajuće snage" našega društva.

Hrvatski jezik u Slovačkoj

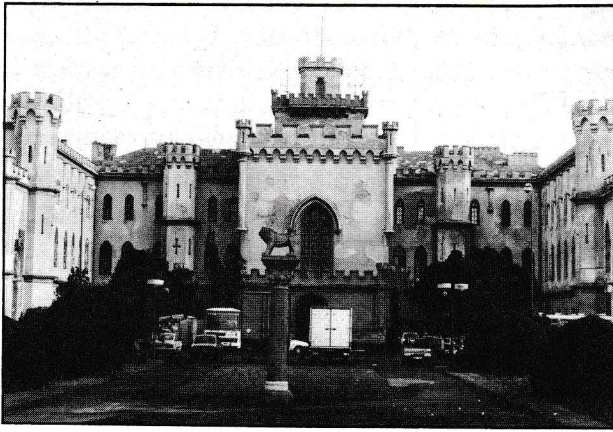
Gradišćanski Hrvati u Austriji i Republika Hrvatska su do zadnjega ljeta kumaj znali za slovački dio Gradišćansko-hrvatske dijaspore. Željezni zastor je prekinuo i prerizao sve kulturne i druge veze k Hrvatima u okolici Požona. Posljedica toga je, da danas mnogi Hrvati iz Austrije gledaju svoju braću Hrvate za Ugare i Slovačke, dokle su sami srđiti, ako je gdo - analogno - naziva Nijemcem. Slijedeći članak o jeziku sadašnjih hrvatskih sel u Slovačkoj je pisao student slavistike Petar Tažky iz Požona.

Najsjevernija kita Gradišćanskih Hrvata su Hrvati u Slovačkoj. Oni su drugim Hrvatima u Gradišću spodobni ne samo po porijeklu, nego i po jeziku. Nijesu ni problemov s izgovorom, ar slovački jezik, kom se zvečega služu u javnosti zvana sela, je utemeljen na istoj slavskoj bazi. Zizma druga je ali situacija školske i predškolske djece i mladine.

Ne zna se točno za broj Hrvata u Slovačkoj, ali šaca se, da bi ih

danas bilo njih 3. 000. U prisporobi s Austrijom i Ugarskom je to nek šakica, ali i ova šakica se još dili med četvera sela i tri temeljne grupe. To su Haci, Moravsko-poljski ter Potkarpatski Hrvati.

Stari kaštel u centru varošića Rosvar

Crikva Sv. Mikule u Hrvatskom Jandrofu

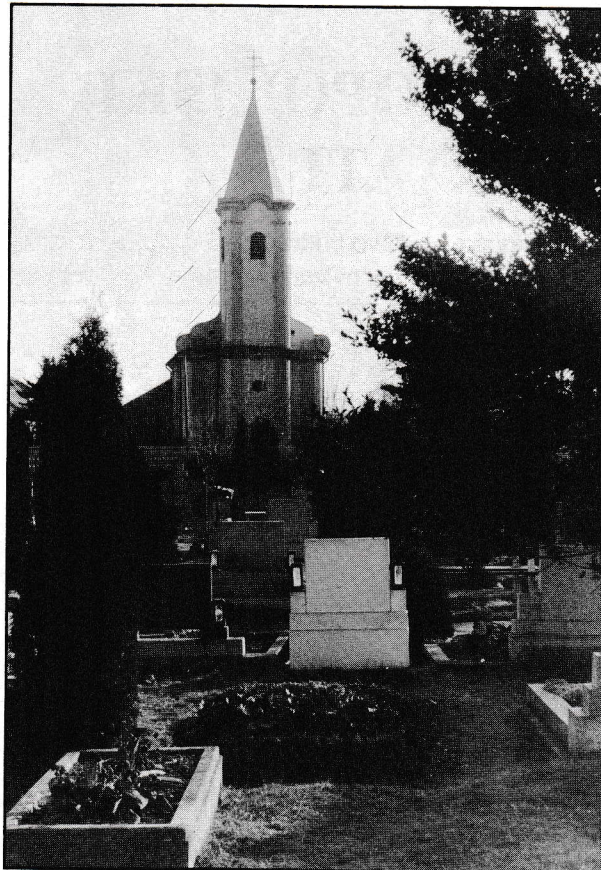
HACI

Gradišćanski Hrvati - Haci žive na čistom sjeveru Gradišća i slišu istoj jezičnoj, kot i etimološkoj grupi Hrvatov, ki žive u austrijski seli Pandrof, Novo Selo, Raušer, Lajtica, Bijelo Selo i Gijeca, ter ugarski seli Bizonja i Hrvatska Kemlja. U Slovačkoj su to dandanas samo još dvojica sela - Hrvatski Jandrof - kot centar "hrvatstva" u Slovačkoj - i Čunovo. Na početku ovoga stoljeća su živili Hrvati još i u seli Rosvar.

Hrvatski Jandrof Jarovce Kroatisch Jahrndorf

sliši med najbolja hrvatska sela i u Austriji i u Slovačkoj. Ovo je bilo do 1948. ljeta zizma čisto hrvatsko selo, no zadnja brojidba nam pokazuje, da je od 1.200 stanovnikov "samo još" 900 Hrvatov. Uz šakicu Ugrov se simo seli sve veći broj Slovakov iz Požona. To ima naravno i utjecaja na jezični razvatak ar nekoliko slovačkih školarov zna poslovačiti čisto hrvatski razred u školi. Ali, hvala Bogu, za Hrvatski Jandrof se još more reći, da ovde govoru dobro hrvatski još sve tri generacije, premda ona mladja svenek manje. Jezik Hrvatskoga Jandrofa je kot i u većini

sel Gradišća čakavski i ikavski. Stoprocentno je isti jeziku susjedskoga Bijeloga Sela. Za razliku od sridnjega Gradišća je ali jezik Hacev dost prepleten s germanizmi i ugrizmi. Ako još priračunamo, da se ovde gusto miša i slovački jezik, onda je rezultat

Crikva Sv. Mihovila i cimitor, Čunovo

jedna čisto lipa mišavina. Interesantno je, da je i dost razlikov med Jandrofom i drugim hrvatskim selom na slovačkom Hatu: Čunovom. To su opozicije riči, kot npr.: škale - lojtre, trava - haljuga, buhtlati se - tjengati se (igrati nogomet) i spodobno. Na početku školskoga ljeta 1990/91 se je pojavila mogućnost učiti hrvatski jezik u jandrofskoj školi, no istodobno i mogućnost učiti nimški jezik u susjedskoj, djelom još i dandanas hrvatskoj Gijeci. Dost je turobno, da se je većina hrvatskih roditeljev odlučila za nimškog jezika. Ali to samo zrcali današnji trend u Slovačkoj.

Čunovo Sarndorf

je drugo čakovsko selo na Hati. Bilo je nemer osnovano od Hrvatov, ali skoro nigdar nije bilo tako čisto kot Hrvatski Jandrof. Svenek je ovde bilo i Ugrov, ter Nimcev. Danas je od tisuć stanovnikov 700 Hrvatov. Udio ovih drugih narodnosti je po sebi razumljivo

utjecao i na jezik Čunovcev. Pred svim ima jako čuda nimških riči. I za ovo selo, kot i za Jandrof bi se moglo reći, da ovde još sve tri generacije govore hrvatski jezik.

su po mojem mišljenju i već skloni asimilaciji. S druge strane je hvale vridno, da se na primjer ovdešnji nogometni klub zove FC Croatia, ča nisam uopte nigdar u cijelom

March je bilo domovina nekoliko tisuć Hrvatov. U Austriji su jako brzo propali zbog ugnjetavanja sa strani nimških knezov, a u Slovačkoj je ostalo samo još zadnje selo:

Čunovo: jedini hrvatski natpis u selu

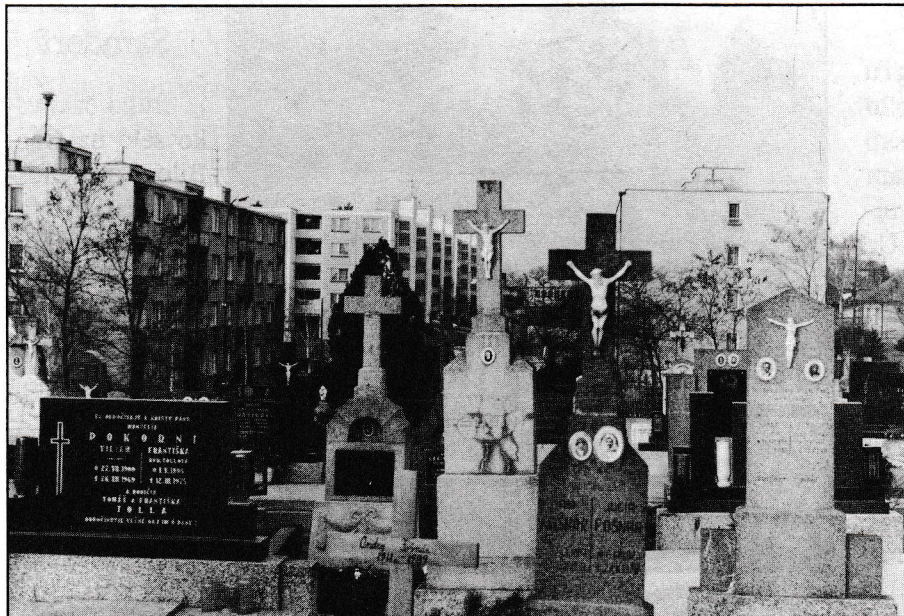
Ali ipak se čini, da je propadanje jezika kod najmladje generacije znatno veće nego u Jandrofu. I kod onih, zizma najmladjih se skoro uopće već ne čuje. Čunovci

Gradišću i zapadnoj Ugarskoj. Prem ovih predbacivanj se ali za "slovačke" Hace more još svenek reći, da su to dobri i svoga naroda svisni Hrvati.

MORAVSKOPOLJSKI HRVATI

Situacija kod Moravskopoljski Hrvatov je znatno tužnija.

Ovo područje, koč zipka Hrvatstva, ovkraj i onkraj rijeke Morave/

Devinsko Novo Selo Theben Neudorf

Koč je bila hrvatska i cijela okolica: Bistrica, Lamoč, Dubrava, ali sada onde nima ni traga ni slijeda po Hrvati. Pred kratkim je umro zadnji Hrvat u Lamoču, a u Dubravki živi još sami zadnji hrvatski hižni par.

Novo Selo je takaj čakavsko. Danas ima prik 25 tisuć stanovnikov, od toga 20 tisuć u novom naselju veljek uz selo. U starom izvornom selu je od pet tisuć ljudi kih tisuć Hrvatov. Jezik Hacev se uopće ne more prisposodbit s novoseoskim jezikom. To je i posljedica toga, da su Novoseoci došli simo iz sridnje Istre, ada iz čisto drugoga područja, nego većina Hrvatov u Gradišću. Zato je njev jezik dost teško za razumiti. Zbog toga će biti od velikoga značaja rječnik gospodina Balaža, ki je jur pripravljen pod štampu. On sadržava kih sedam tisuć riči novoseoskoga dijalekta. Uzrok tomu, da se Novoseoci samo teško pominaju s hrvatskimi gosti iz Austrije je, da nažalost jako mišaju slovačkoga. Po moji notica je to skoro 50 procentov, ča je bome jur jako čuda. Hrvatski govori nek ona najstarija generacija, sridnja još kako-tako razumi, ali jako čemerna je situacija kod

<< Stambeni bloki za već od 15. 000 ljudi su u Devinskom Novom Selu zadusili seoske strukture, stare stane a sada se nagražaju cimiteru. Samo Hrvatstvo još nisu mogli zničiti.

mladine. Ona živi jur u čisto slovačkoj sredini i zapravo nima ozbiljnoga interesa učiti se bilo književni, bilo seoski govor. Gradnjom novoga naselja, kamo se je naselilo prik 20 tisuć Slovakov, su hitili hrvatstvu u Devinskom Novom Selu grudu u grob.

Kako će dalje zgledati ta razvitak zasada još nije jasno. Mrvu ča se more razjasniti jur pri dođući komunalni izbori, ke čedu u Slovačkoj održati 24. novembra. Ako nastane načelnik selan Slovak, ča je dosta vjerojatno, bit će to daljnja gruda u hrvatski grob.

nemer kot manjevidan, ali sigurno kot nepotriban jezik. Pred kratkim mi je rekla divojka u Hrvatskom Jandrofu: Moji roditelji su Hrvati, ali ja ne tribam ta jezik. Čemu mi je on dobar? U selu znaju svi ionako bolje slovački. I u Gradišću? Rijetko idem tamo i zvana toga dobro govorim nimški, pak se znam s njimi i tako pominati. Oni ionako govoru svi bolje nimški, u hrvatsko čuda mišaju. Jugoslavija? S našim dijalektom ne moreš onde ništ započeti. Onde ću radje govoriti po slovačku, to je ionako spodobnije tomu štokavskomu

POTKARPATSKI HRVATI

Kad smo jur spomenuli hrvatski grobu vezi s Devinskim Novim Selom, moram spomenuti

reći, da nise uprav velike. Politička situacija u Slovačkoj i nesigurno ekonomsko stanje su uzrok

i

Hrvatski Grob

s velikimi slovi "H" i "G". To je zadnje hrvatsko selo na tmavskoj ravnici pod Malimi Karpati, ishodno od Požona. Na ovom prostoru su skoro već od 60 procentov sel utemeljili Hrvati. Koč je bilo hrvatsko selo i Šenkevice, danas je to samo još Hrvatski Grob. I ov naziv sela nam jur signalizira, kakovo je stanje Hrvatstva u ovom selu. Mislim, da ta naziv jako paše na sadašnju situaciju. Hrvatski govori samo još najstarija generacija ljudi. Svi ostali samo slovački. Od 2000 stanovnikov je nek 400 Hrvatov i hrvatsko potihom umira i ide u ta H(h)rvatski grob. Oživiti Hrvatstvo, bar ča naliže jezik, se čini skoro nemoćim, pred svim zato, ar u selu skoro nije mladine. Svi su na škola po cijeloj Slovačkoj i pak se selu najradje u Požon.

Ov pregled hrvatskoga jezika u Slovačkoj triba završiti i pogledom u budućnost. Kakove šanse ima hrvatski jezik u Slovačkoj? Prez rozeckastih očalji triba

Par u prebogatoj narodnoj nošnji Hrvatskoga groba

tomu, da mladina nima uprav toliko interesa za narod i njegov jezik, kot je to napr. u Austrije. A ako se jur kanu učiti jezike, onda se svi trsu za engleskim ili nimškim jezikom. Hrvatski ne gledaju

jeziku. Ovde je čisto jasno rečeno kakova filozofija je sada "in" u Slovačkoj. Ali ipak situacija hrvatske dice nije tako prez ishoda, kot u Ugarskoj ili Austriji. Za Slovaka gluši gradišćansko-hrvatski jezik kot dijalekt slovačkoga jezika. I takaj je istina, da se kroz slovački more bolje naučiti književni hrvatski jezik i da se more Slovak dobro sporazumiti s Hrvatom. To ima i pozitivnu i negativnu stran. Minus je, da se zbog spodobnih jezikov laglje provodi asimilacija.

Plus je, da se dica i sa slovačkim materinskim jezikom, ako kanu, najmanje u jednom ljetu dobro nauču hrvatski.

I to je jedini uzrok za osmih na hrvatskom obrazu.

Izbor(i) naših žen

Dogoditi bi se mogla ova fiktivna izborna kampanja danas, čer ili pred dvimi ljeti bilo u kom hrvatskom selu u Gradišću. Sadržaj je slobodno izmišljen i bilo-ka sličnost ili spodob živim osobam nije namjerna i je čisto slučajna.

Tri peršone, žene, svaka je mandatarica svoje stranke. Sve tri žene glumi ista glumica. Kad završi prvu ulogu odlazi i u najkraćem vrimenu za pozornicom minja malimi trki svoj izgled.

*Potribna sredstva: prodikaonica/pult ili stol sa stolcem
prva žena: lajblj ženske poljanske nošnje, dvi mape (bene-ordner), svježanj ključki, konzervativna frizura;
druga žena: očalje samo za čitanje, tj. polovične, črljen bluz, velika broša, vlasi malo stupirano;
treta žena: črni ženski janklj (sako) sa zelenim rupčacem u žepiću na prsi, očalje sa črnim ili šarim okvirom, jako moderan dizajn, kratka moderna frizura.*

Nastup prve žene u nošnji (iz tehničkih uzrokov samo gornji dio), s konzervativnom frizurom i dvimi ordneri u ruki (pod pazom) a na prsti joj visi svežanj ključki, stupi na pozornicu i malo hektično gleda u publiku, onda pak na svoje ručne ure, onda opet livo i desno kot kad bi se jako paščila:

Dobar dan, Bog vam daj dio svete maše. Ste svi ovde? Onda ćemo va ime Božje počet!
Kad sam se ja odibrala za mandataricu moje stranke, sam si rekla: Ču počet va ime Božje. Bog će mi jur pomoć, ako mi i nijedan drugi ne pomore i me svi ostavu i rižu na mojem stolcu. Rekla sam si, ča ta Bušek zna u Beču, to znam Božjom pomoću jur dugo u Gradišću. Zato sam se odibrala za predsjednicu društva "Pro Hrvati". Pitala sam i mojega muža, ča bi mogla djelat. On mi je dao ipak pravo: Sve žene u našem društvu neka se u budućnosti pokažu u prelipoj našoj hrvatskoj nošnji. Muži nisu tako važni, ti neka si jaču i tamburaju.

(mala pauza: gleda na ure pak splašeno gleda u publiku)

Oprostite me kratko, ja moram samo kratko nazvat moje dite, je li je doma ionako sve u redu, je li znamda gdo nije obetežao pokle sam prošla.

(Ide kratko van, za zastor, tako da ju nije viditi, ali čuje se nje glas kako naziva/telefonira)

Da, da veljek ću dojt domom, srce. Ovim ljudem ovde moram još kratko povidat, zač da u budućnosti neka pak mislu, da će naša stranka spasiti Hrvate. Ča veliš, ča... zač to ja ne bi mogla? Ča? Je li to uopće znam... No..., ki si sam pomore, tomu će i Bog pomoć. Ali sada moram opet van, zbogom.

(stupi opet na pozornicu)

Oprostite, morala sam samo mojemu ditetu i mužu reć, da ću ionako veljek dojt. Šnif, šnif, ki ovde kuri? Ajzo kod mene doma se to ne smi. Kade sam bila postala? A da, kod nošnje, u koj moramo svaku nedilju pojt k maši i na naše priredbe. A ča to nij veljek i dobra prilika, da narod čuje naše lipie crikvene zbore? Onde se čuva naš jezik, tim se moremo identificirat!

Svaka žena mora svojega muža, ako je Nimac... se malo vragoljasto posmije u publiku) ... pravoda i Ugar ili Slovak... Svaka prava hrvatska žena mora svojega muža naučit hrvatski! Svejedno je li je nek mali, leži samo va stelji i kašlja. Ali muž kera va stan, svejedno, kakov je! A hrvatski se mora isto naučit. Da, dva je već nego jedan!

(Djela kot da bi ju iz publike gdo nešto pitao)

Prosim... Kako?...

(Djela kot da ne bi veljek razumila)

A, vi kanite znat, ča je naš identitet?

(Prestrašeno gleda na ure, i hektično veli:)

Za Boga miloga, sada ali moram domom! Rado bi vam dala na vo odgovor: Ali sada već ne gre. Kada ćemo se opet sastat?

(Kot kad bi došao predlog iz publike)

Ne, u ovom i u dojdućem misecu već ne gre, ar imam svaki tajedan drugi termin - a i familija me prauha!

(Posluškuje u publiku)

Da, da pred Božići bi šlo, ar onda ću ionako opet dojt simo kupovat. Ali onda ćemo ov sastanak povezat s nastupom naših tamburašev i zbora. A do onda bi vi, drage žene jur sve mogle imat svoje

nošnje. Ako prauhate šnit, vam ga morem preskrbit.

(Mala pauza, onda friško)

Ali dajte, ćemo si friško jednu zajačit...

(Počne dirigitat i zajači si "Hrvat mi je otac i Hrvatica mat"... odlazi)

Ulaz druge žene u črljenom bluzu, govori

sridnjogradišćanski dijalekt, govori potihlje (polaganije) od prve žene.

Dober dan.

(se sjede ili postavi, si nasadi očalje za čitanje s polo-vočnimi stakalji)

Mi u našoj stranki smo svenek bili za čin višu slobodu Hervatov u Gradišću. Osebujno naši Hervati na Poljanci su iskoristili ovu slobodu po nalogu naših pejajućih načelnikov i vicenačelnikov... i su se čin jutije asimilirali. Kot je jur rekal naš stari tovaruš Fric Slovak - Bog neka mu da još čuda let, da bude mogal sve to vidit ča mi sada delamo - ada, kot je rekal tovaruš Slovak, se neka svaki čin jutije asimilira. Ja san si to zela k sercu. Još pred tridesetimi leti nisan znala ni jednu rič hervatski. No, sada čujete, kako san se asimilirala. Rič za ričon san se deržala Slovakovoga naloga.

(Sluša u publiku, kot da bi joj gdo nešto zaviknuo)

Ča... tako mislite, da naš Fric Slovak nije mislio takovu asimilaciju? Vi mislite, da san ga krivo razumila? Ča... vi mislite, da uopće nije mislio?

(Bojsek je nešto krivo razumila i malo joj se razvedri obraz)

Pardon, vi mislite... ča ja o ton mislin? Kad bi

Slovak imal nimške škole, bi se i on bio zalagal za Hervate. Ali prez škole i prez knjig...

(Zamigne s okom, opet u dijalogu s publikom)

Ča, vi mislite, da su ovi svi zeleni ovde, vi Hakovci pak ovi mladi angažirani Hervati?

(Zdigne svoj glas)

Ne, to ne verujen! Gdo je to rekao? Naš Prezidi... ne, ne to si ne moren predstaviti. Kamo vi mislite? Naš Prezidij se tu ne bavi s Hervati. To je zlo ugovaranje, ča vi delate! Ča, je li ja Hervate zastupan u politici? No sigurno! To mi je sedanja-sta...

(Gleda na čedulju i nabraja)

Jedan, dva, tri... obitelj, žene, školstvo... osan, devet... čelari... trinajst, četernajst, gojitelj kuničev, šah-igrači, društvo jubiteljev žepnoga noža..., ... a pardon, osanajsta točka su Hervati!

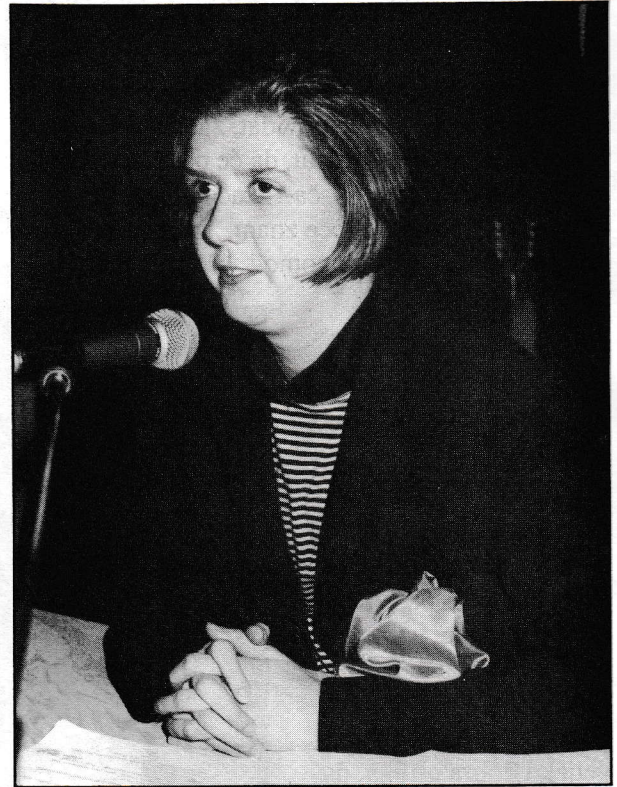
(Si znimlje očalje i si zapali cigaretu, dvakrat diboko potegne)

Ne, ja nisan protiv toga, da naša frakcija Hervatu u Saboru daje manjinski referat, da bi bio hrvatski mandatar. Ali ako bi to učinili, bi morala priznat, da naša manjinska politika ne odgovara, pak da na priliku ti grintavi hakovci imaju pravo. Ne!!!, to nesmimo priznat! Ča? Koruska?

(U publiku)

Kod nas ništ ne smi bit kot u Koruskoj!

(opet u razgovoru s jednim u publiku)

Ne, ne... ti ki su po tajedan u Beču, ti zeleni pendleri ne znaju za našu problematiku. Ti neka se ne mišaju u naše posle!

(Opet prema drugomu u publiku)

Ča, vi ste pendler, iz južnoga Gradišča? No, lipo, i ja san pendlerka. Ja znan kako je to. Ja znan kade nas šojin žuji...

(Svitlo se zaškuri - odlazi)

Ulazi treća žena, salopna, modična, sa črnim sakoom i zelenim rupčacom u žepiću prik prsi, modične očalje, ima moderne naušnice (klipse), govori neki južnogradišćanski dijalekt.

Zdravo, seavas. Meni je jako drogo. Kako vam ide? Ja su krot došla iz Celovca, kade su mi Slovenci sastavili moj novi manjinski program. Mi se moramo vede kod nas u Gradišću i Beču orientirat po Koruskoj. Naš cilj je, da uključimo sve manjine u naš program... ..da, pravoda i Kurde, Čileance, Ukrajince, Turke, teple, lezbijke... no siher i Hrvote.

Ako premislim, je ajgentlich svaki manjina, i jo. Ali to će se preminiti! No, to ča ta koruska smola kani, to će nās peljati u geto. Mi moramo otvoriti naš horicont! Mi moramo biti solidarni s drugimi manjinami! Nesmimo se samo mi Hrvoti, Slovenci, Čehi i Ugri zalipit na drugoga kot smola na prauasto drivo! Mi ćemo stvoriti multikulturno društvo u kom svaki svakoga razumi. Vi ćete sigurno pitat, kada ćemo se sve te jezike naučit.

Zato sôbstfaštendlih nimamo koli. Dost proble-
mima imâm jur s hrvatskim. Mi ćemo se svi
pominât po niški al engleški. Neki nam predba-
civaju, da kanimo manjine zataknut u "Minder-
heitenreservat", u takozvano "Zehntes Bundes-
land". To ni istina; Ćemo iz cele Austrije napra-
vit "Zehntes Bundesland"! A ako Tirolci,
Vorarlbergeri, Sojcburgeri i Korušci kanu, da se
zalažemo i za nje, moraju se deklarirat kot
manjina.

(prema publiku, kot kad bi ju gdo ča pitao)

Čâ? Je li ćemo vojkompf načinit? No siha ćemo
čâ dilat. U svakom selima ćemo ubisit plakat...

(naglašava i kaže s prstom)

... trojezičan plakat. Po niški ćemo isto napisat,
da nas budu razumili i Ugri i Hervoti u
Gradišću. Da to nije doast, nako znamo. Prik
našega organa Hervâtsko novine ćemo masivno
pojt med narod. No, nijednoga ćemo tiranizirat!

(opet prema publiku)

Čâ, vi mislite, da to ni doast? Znu, znu, pak i ta
Hrgavi kod râdija i televizije je náš. Zato ćemo i
kod ORF-a dostati doast vrimenta za reklamu. Čâ
je náš cilj? Čâ to još niste štoli u Hervâtskih
novinama i u novom glasu? Mi ćemo stvorit
melting pot. Sve manjine ćemo skupa stâlit. A
dobit ćemo novu manjinu u Austriji: Deseto
savezno zemljâke.

(sada jako diže jako svoj glas)

Onda ćemo konačno bit u većini!

(opet odgovarajući na pitanje iz publike)

Čâ... čâ da ćemo s ostalimi Austrijanci? No, ništ
lagljega. Te ćemo poslat u Minderheitenreser-
vat! A kad bude lipo vrime, ćemo si je pojt
pogledat. Svaki će za dvojset šilingov dostat
ulaznicu i frtalj črljenoga. A zato si more gledati
ta denaturirani bivši većinski narod, Schupplattle-
re i Jodlere, kako tuncâju oko majušškoga driva.
Namjesto aplauza ćemo im dât pinez za nošnje i
instrumente. Pak mi svi kanimo, da si je turisti
dojdu pogledat.

odlazi

S ovim kabaretom su dobili Doroteja Maurer i grupa
autorov pod pseudonimom "maliradić" prvu nagradu
pri prvom naticanju u maloj umjetnosti, ko je
raspisao Hrvatski akademski klub prilikom Dana
mladine 90 u Koljnofu.

>Garibaldi Gradišćanskih Hrvatov<

Jednostavno bi bilo političarom austrijske
republike, ako bi manjinski funkcionari djelali točno
ono, ča političari kanu. Istotako jednostavno bi bilo
hrvatskoj narodnoj grupi, ako bi joj političati dali sve
ono, ča zastupnici narodne grupe potribuju.

Ako se teži za jednim od ovih ciljev je najjedno-
stavnije, da se manjinska politika pelja na razini
kumstva i da zastupnici pojedinih društav budu u
kumski odnosi. Zanimljiv bi bio slijedeći scenarij:

Glavni savjetodavač zemaljskih peljačev bi
morao biti Hrvat. Ta isti človik bi istovrimeno mogao
biti i predsjednik nekoga hrvatskoga društva i u
odboru još nekoga drugoga hrvatskoga društva. Kot
savjetodavač zemaljskoga vrhovništva bi mogao
pomoći, da neki Hrvat zauzme visoku funkciju u
zemaljskoj službi, da nastane na peldu odgovorni za
hrvatski službeni jezik ili da nastane nadzornik za
hrvatske škole. Ti visoki funkcionari bi pak sigurno
bili pripravnici, da se angažiraju u hrvatskom narod-
nom gibanju, da preuzmu peljanje nekoga hrvatsko-
ga društva. Pri takovoj konstelaciji sigurno nijedno
od tih društav ne bi trpilo financijski glad ili žaju. Ako
bi se pak još ugodalo da se iz te grupe još ki probije
u medija na ko to odlučujuće mjesto, onda bi se čuda
moglo djelati da političari ispunu sve ono ča zastup-
nici narodne grupe potribuju. Istotako bi se ali moglo
i dogoditi, da manjinski zastupnici djelaju sve ono, ča
političari kanu.

Ako mislite da je ovakov scenarij nemoguć onda
se vkanjete. Ovako sličan scenarij postoji. A ta
glavna, ključna osoba, takorekuć padrone u tom
scenariju je dostao jur i časnu titulu >Garibaldi<. Kad
je pak jedan ženski kotrig vlade rekao da ne pozna
muža s imenom Garibaldi ki kotrolira medije, izdava-
nje školskih knjig, ki odlučuje o podiljenju subven-
cijov, ki podupira određene muzičke grupe i poje-
dince, onda je odgovorio bivši predsjednik prethodne
organizacije JEV-a (Mladine europskih naronih grup)
Heinrich Schulz, da njegova organizacija nima finan-
cijska sredstva dodiljivati nagrade, ni mogućnosti
dodiljivati titule. Jedino ča joj preostaje je, da dodi-
ljuje časna imena. I tako je dodilila >glavnomu mana-
geru< (padronu) francuske i nimške manjine u Aosta-
dolini u Italiji časnu titulu Garibaldi.

Hvala Bogu u Gradišću još nimamo takovoga
>glavnoga managera< ki bi na peldu savjetovao
vladi, koga neka pozove u Narodni savjet ili kada se
neka raspišu određena mjesta i ke osobe neka popu-
nu ta mjesta.

Ili je znamda Vam dragi štitelji poznata kakova
ličnost, koj bi Heinrich Schulz dodilio časnu titulu
Garibaldi Gradišćanskih Hrvatov? Jure Špika